

Szatmári helységnévmagyarázatok

Sokan leírták már, hogy Pesty Frigyes 1864. évi vállalkozása a helynevek valószínű kincsesházát hozta felszínre. Ez igaz Szatmár megye vonatkozásában is. Most csupán a helységnevek akkori, illetve mai magyarázataira szorítkozom. Hasonlót már végeztem (Néveredet-vizsgálatok Bereg megyében: NÉ. 16: 85–8). Pesty kérdőívének 6. pontja így hangzik: „Mit lehet tudni köztudomásból, írott vagy nyomtatott emlékekből a név eredetéről?...” A szatmári válaszokat általában e pont, ritkábban a 2. vagy a 3. pont alatt lehet megtalálni. Ismét egyetlen járás magyarázatait választottam, mégpedig a nagybányaiét. Tettem ezt annál inkább, mivel a másik három (Krasznaközi, Nyíri, Szamosközi) járás magyarországi anyagának közzétételekor KÁLNÁSI ÁRPÁD a Pesty-féle magyarázatokot is megadja (A Fehérgyarmati járás földrajzi nevei. Debrecen, 1984; A Mátészalkai járás földrajzi nevei. Debrecen, 1989; JAKAB LÁSZLÓVAL: A Nyírbátori járás földrajzi nevei. Nyírbátor, 1987; SEBESTYÉN ÁRPÁDDAL: A Csengeri járás földrajzi nevei. Debrecen, 1993).

Így csak a Nagybányai járás maradt érintetlen: 68 helység magyarázata ismerhetjük meg. Más megyével szemben Szatmárral kapcsolatban szerencsénk is van. Volt egy lelkes hazafi, jó történelmi és nyelvészeti vénával megáldott egyén: id. MÁNDY PÉTER. Őt tekintjük RÉVÉSZ IMRE mellett az északkelet-magyarországi helynévgyűjtés nagy alakjának (részletesebben: MIZSER: Kelet-Magyarország 52/161: 12). Anélkül, hogy bárki kérte volna, hozzáfogott az egész megye helyneveinek az összegyűjtéséhez (sőt még Szabolcsból, Ugocsából és Közép-Szolnokból is van anyaga). Egyrészt kimásolta a telekkönyvekből a földrajzi neveket, másrészt olyan okleveleket is felkutatót, amelyek nem szerepelnek SZIRMAY ANTAL monográfiájában. Így tehát az az anyag, amely rendelkezésemre áll, három részből tevődik össze: 1. A Pesty-féle — jegyzők, tiszteletesek stb. által összegyűjtött — anyag. 2. id. MÁNDY PÉTER ún. vendégszövege. 3. SZIRMAY ANTAL, Szathmár vármegye' fekvése, történetei, és polgári esmérete I–II. (Budán, 1809–10). Mindhárom hasznosan egészíti ki egymást. Pl. a Pesty-féle anyagból hiányzik Szinérváralja, MÁNDY viszont részletesen hozza. Rövidítéseimben megtartottam a KÁLNÁSI ÁRPÁD könyvében használtakat. A magyarázatok közül egyedül a Handalokat hagytam ki, mivel ezekről már szoltam (MNy. 91: 510–1., KISS LAJOS is uo.). Továbbá: Szatmár

megyében a Nagybányai járásban találjuk a legtöbb helyes (vagy megközelítően helyes) magyarázatot. S az csak természetes, hogy itt is bukkanunk naiv, illetve tudákos magyarázatokra. Mivel mindegyik helység a trianoni Magyarországon kívül esik, a ma hivatalos — román — nevet is feltüntettem.

Adorján: P: „Hogy *Adorjány* nevét mikor, és honnan vette, arról sem a mostani emberek nem emlékeznek, sem pedig írásos hagyomány nints”. M-P: „Régen *Szent Dorián*”. SZIRMAY (II, 322): „*Adorjány* régenten Sz. *Adrián*”. Ennek ellentmond ugyancsak SZIRMAY közlése: „1262. *Adrian földje*”. A FNESz. (I, 55) az igaz: személynévi eredetű. Ma: *Adrian*.

Alsófernezely: P: „*A' Fernezely* vize, mellytől a' község nevezetét veszi hosszába folya keresztül...” A FNESz. (I, 78–9) talán német eredetű személynévből levezethetőnek tartja, meggondolandó azonban a folyónévi eredet (s ez nem zárja ki a FNESz. által közölteket).

Alsókapnik: P: „*A'* község elnevezése származott egy bizonyos kisfejú embertől „*Káp-manyik*”, azon felül egy német és egy magyar bányát kutattak. Kutatás közbe, az egyik, t. i. a' magyar, azt kérdezte „Kapszé”, mivel a válasz a' vólt németül „nix” — nohát szégyenell az ördög — és így lett „Kapsznik” a' nép tudatlanságánál fogva eredeti nevét elmagyarázta, és elnevezte *Kapnik*nak”. Továbbá: „... nevezetét vette felső kapniktól, melly tartozik Erdély honhoz, és a' nép szaporodása után elkülönített, és az óta nevezik alsó *kapnik*nak”. M-P: „Mintegy 1/3-da van Szatmár Megyében, a többije Erdélyhez tartozik, hol a *Kapnyik* vize a határ”. Ez eredetétést a FNESz. (I, 682) is alátámasztja. Mai neve: *Kapnik*.

Alsóújfalu: Nem közölnek róla különösebbet, legfeljebb KÁZMÉR MIKLÓS adatolja 1329-ből (Falu 152). Ma: *Satu Nou de Jos*.

Apa: P: „*Apa* nevének hallomás szerint *Aba v. Abafi* hajdani tulajdonos nevééről vette volna”. SZIRMAY (II, 308) az *Apa* nemzetségre utal. A FNESz. (I, 103) is egyértelműen személynévi eredetre gondol. Ma: *Apa*.

Aranyosmeggyes: P: „*Aranyos* nevet vette azon nagy szerű *Aranyos* palotától, melly Lonyai Zsigmond által 1830-ba újjból épített Vár Kastélyban létezett, most is meg van ugyan de nem aranyos...” Nagyjából ez van meg SZIRMAY és M-P leírásában is. Csakhogy a FNESz. ennél tovább ment, és ebben teljesen igaza van, mivel két helység egyesüléséről van szó (I, 112): *Aranyos + Meggyes*. Mai neve: *Medieșu Aurit* — magyar mintát mutat.

Avasfelsőfalu: P: „*Felső falu* néven kívül soha más néven nem neveztetett..., mely Román nyelven *Nyegresty*-nek neveztetik”. Ez utóbbi nevét hozza SZIRMAY és M-P is. Elsődleges neve: *Felsőfalu* (XV. századtól, KÁZMÉR 190). A *Nyegresty* (a XIX. századi adatok a népi ejtést adják) jelentése: *Negre-falva*, a *Negre* nemzetség települése (N. A. CONSTANTINESCU: Dicționar Onomastic Romînesc. București. 1963. 334., a továbbiakban: DOR). Mai neve: *Nyegrești-Oaş*.

Avasújfalu: P: „... ezen község nevét onan vette mivel az ugy nevezet *avasha* fekszik...” (Vö. Cs. I, 188: Wyfalw: 1493). M-P: „oláhul *Csertész*” (SZIRMAY

is). Ez nem egyéb, mint a felföldi magyarban is meglevő ruszin-ukrán 'irtvány' jelentésű szó román átvétele. A község későbbi neve. Ma: *Certeze*.

Avasújváros: P: „Neve eredete onnan véleményzetetik eredni, minthogy az egész Avasban, mely 16 községből áll ez volt leg először vásár tartási Engedéllyel ellátva”. A FNESz. (I, 125) nem erre hivatkozik. M-P: „A lakosok bazának is nevezik városukat”. A *baza* jelentése: 'állomás, telep', s ez újabb kori betelepülésre utal. Így a mai neve: *Oraşul nou*, Trianon utáni fordítás.

Avasvámfalú: P: „A községnek neve *Avas Vámfalú*, mely nevezetét úgy hallatik, hogy onnan vette volna, hogy ot ment volna az Ország út, és az utszáján végig folyó Tána vizén Vámos hid volt, a mellyért vámot fizettek”. Ezt megerősíti a FNESz. (II, 828). Aztán az *Avas*- előtag el is maradt. Régi és mai román neve: *Vama*.

Bajfalú: P: „Nevét a község állitolag az Izvor nevű dűlőben lehetett bányától, a' melly bánya románul „*Báj*”-nak neveztetett volna vette”. Ezt már M-P adata is cáfolja: „*Baj* falu Helység oláhuł Danyesty”. 1411, 1424: *Balkfalwa* (Cs. I, 552). Abbeli feltevésünkben KÁZMÉR (276) is megerősít minket, hogy az előtag személynévi eredetű és nem közszo. A román elnevezés, *Dăneşti* jelentése: *Dănéké*, *Dănék* faluja (DOR. 39–40). M-P Avasvámfalú határában hoz egy *Dánudvarhegy* nevű földrajzi nevet.

Batiz: M-P: „Hajdan *Bathuz* vagy *Batiz* nemzetségtől neveztetett”. A FNESz. (I, 176) is így vélekedik. Ma: *Botiza*.

Batizvasvári: P: „Szirmay Szathmár Megye leírására utalunk”. Ezt nagyon rosszul teszik, mert ott nincs magyarázat. Ld. FNESz. I, 176. Ma: *Oaşvarău*.

Berence: M-P: „*Berencze* Helység, oláhuł *Babosesty*”. A FNESz. magyarázata (II, 519), miszerint a helynévnek egy szláv 'sár, iszap' jelentésű szó volt az alapja, hasznosan egészíti ki P. leírása: „Parha tava, sásas láp valamikor...” és: „Zsarnó, a község ezen a helyen volt, de a Szamos folyónak rombolásai miatt innét egy ujjabb és a Szamos árjától mentes helyre költöztetvén át...” Mai neve: *Băbăşeşti*.

Berend: P: „A név eredetéről vagy annak értelméről semmi nem tudatik”: A FNESz. (I, 200) szerint személynévi eredetű. Ma: *Berindan*.

Bikszád: P: „...ezen el nevezését hol vehette azt örökös homály fedi, mer sem hagyománybul, sem a' nép vissza emlékezésébül, sem okiratbol gyaníthatólag sem lehet fel fedezni”. Ez némiképpen meglepő. Vö. FNESz. I, 216. Ma: *Bixad*.

Dombrovica: P: „*Dombrovicza*, régenten, mikor a Magyarok lakták *Dombónak* neveztetett”. Ennek ellentmond Cs. I., 473. adata, ti. a Nyíri járásból van ilyen adat Dara és Piliske helységekkel kapcsolatban. Cs. közöl más adatokat is: 1411: *Dobrawycza*, 1491: *Dombrawycza* formában is (474). A lokalizációval némi nehézségek vannak. E helység későbbi magyar neve: *Szakállasdombó* — legalábbis LELKES GYÖRGY (szerk.) Magyar helységnév-azonosító szótár (Bp., 1992. 354), illetve SZABÓ M. ATTILA-SZABÓ M. ERZSÉBET, Erdélyi hely-

ségnévszótár. București, 1992. 58, 218) munkákban ez áll. MEZŐ ANDRÁSnak hallatlan precizitással megírt munkájában (A magyar hivatalos helységnévadás. Bp., 1982) nem akadtam nyomára. Így a *Dombrovica* alakot kell hitelesnek elfogadnunk. A szlávból átvett *dumbrava* szó kicsinyítő képzős alakját tekintjük e helység nevének. Jelentése: kis tölgyes (cserjés). Ma: *Dimbrovița*.

Feketefalu: P: „Nevének eredete ismeretlen”. SZIRMAY: „*Feketefalu*, Oláhul *Ocolis*, annyit tészén, mint kikerekített erdő...” Alighanem párhuzamos névadás történt. A magyar név a *Fekete-patak* melletti településre utal (Cs. I, 474). A román név a magyarhoz viszonyítva — a természeti környezet alapján — másodlagos.

Felsőbánya: M-P: „1347. és 1411-ki oklevelekben *Medius Mons* Néven emlegetik”. Vö. FNESz. I, 452. A magyar név is másodlagos, a román név ennek a tükörfordítása (*Baia Sprie*).

Felsőfernezely: P: „*Felső Fernezely*, másképen *Firiza* az első nevet a' Fernezely vizétől, az utóbbit a' régi Fűrész malomtól kölcsönzi...” M-P: „Némelyek szerint a régi Fűrész malomtól származtatják, de inkább a végig folyó *Firiza* patakától jön az...” Legelőször is hadd utaljak vissza Alsófernezelyre. A község magyar neve kétségtelenül a *Fernezely* paktól származik, a román elnevezés az újabb keletkezésű fűrészmalomra utal. Mai neve is az.

Felsőújfalú: SZIRMAY: Oláhul *Szatu nou de szusz*. Ez tükörfordítás a magyarból.

Girolttótfalu: P: „...nevezetét 1336-ik év táján birtokossától *Gerod* nemzetiségtől vette”. Ez igaz is, vö. Cs. I, 487: „Tótfalu al. nom. *Gerod*”. Ma: *Tăuți de Sus*, részfordítás a magyarból.

Görbed: P: „Tudomás szerént más nevet nem viselt. A FNESz. szerint személynévi eredetű” (II, 533). Ma: *Românești*.

Györkefalú: P: „...emlékezet óta elnevezését kapta egy György nevezetű embertől, ki mint első megtelepedett ember, ki a' falu közepén egy kutat rakott ki kövel, - a' honnan is neveztetik”. M-P: „*Györkefalú* Helység. *Cseteczel* oláh nevét, mely Váracsát jelent a környező Vár forma szikláktól vette”. Lényegében ezt hozza a FNESz. is (I, 459). Elsődleges azonban a *Györkefalú* (-falva) adat (vö. Cs. I, 475, KÁZMÉR, 279). Ma: *Cetățele*.

Hidegkút: P: „Ezen község elnevezését bizonyos forrástól nyerhette, melly posványos területű lehetvén Romanul *Mocira*-nak neveztetett”. Ezt a FNESz. is megerősíti (II, 15).

Iloba: P (1864): „...hogy miért neveztetik *Ilobának* nem tudatik...” (1865): „*Iloba* Község nevének eredményét csak onnan veszi, van egy patak melyet nevezik válye *Ilbgyi*...” A FNESz. (I, 625) személynévi eredetet tételez fel, de alighanem a folyónév a meghatározó. Ma: *Ilba*.

Józsefháza: P: „*Jozsefháza* község az Aranyos Megyesi Bánok Jozef nevű fijától vette” (ti. nevét). Vö. FNESz. I, 662. Ma: *Iojib*.

Kak: P: „A név eredetéről semmi bizonyost nem lehet tudni”. A FNESz. (I, 669) szerint személynévi eredetű. Ma: *Cucu*.

Kányaháza: P: „*Kányaháza* Község név eredetéről a mint kitűnik egy hely beli román család nemes leveléből még 1600-ik évben már *Kányaháza* a mostani nevét viselte 's ezen neve volt”. M-P: „...régen *Karin háza*, oláhul *Karinyesty*”. FNESz. (I, 680): *Calin* + *háza* és a *Călinești* párhuzamos névadás eredménye.

Kicbánya: SZIRMAY (II, 353): „*Kitz-Bánya*, Oláhul *Baicza*”, és (I, 257): „Vagyon a' Város (ti. Nagybánya. M. L.) határában *Kis-bánya* nevezetű helység is, mellyet a' Város külön engedelemmel épített, és fejedelmi adománnyal bir. Tudniillik 1759. Eszt., Paczoth János, a' Szepesi Kamarának igazgatója a' többi Tanátsosszaival Felső-Bánya Várossának meg engedte: hogy Szent János pataka mellett különös falut építhessen, és oda népeket, másnak sérelme, és rövidsége nélkül öszve gyűjthessen, melly az után *Kis-Bányának* neveztetett Kassán 19. August 1612”. Ugyanezt M-P 1579-re teszi. A bőséges magyarázat felettébb gyanús. Hangtani abszurdum, hogy a *kis*-ből *kic* váljon. Alighanem a román nevét próbálták meg magyarra fordítani. Maga a *Kic* személynévi eredetű (vö. M. GOTTSCHALD, *Deutsche Namenkunde*, Berlin. 1971. 369).

Kissikárló: P: „...az is említve van a Nagy Sikállói jegyzékbe hogy *Kis Sikállónak* miért nevezetik, de a *Burgó* név nem tudatik”. A román *Birgău* a német *Burgau* átvétele. A többit ld. Nagysikárló a.!

Komorzán: P: „Határát két nagy hegy sötétli be, innen vehette komor nevezetét”. Semmi köze sincs a komor szóhoz, vö. FNESz. I, 774.

Köszegremete: P: „... elnevezését onnan vehette, hogy ezen községnek északi részén — hol a domb kezdődik, egy szoros bejárat van a községbe mely tsupa ko sziklából áll bizonyosan innen vehette azon el nevezését hogy *Köszeg Remete* — azt is beszélnek még, hogy itt hajdan valami Remeték Klastroma volt, de semmi bizonyos irat rolla nints”. Aztán: „Szobeli hagyományok utján úgy tudjuk, hogy népesítettett a szomszéd Máramaros Megyéből ugyan *Remete* nevű helységből...” BÉLAY VILMOS (Máramaros vármegye és nemzetiségei. 1943. 183) 1465-ből mutat ki *Remete* (= Pálosremete) nevű helységet. Bármelyik magyarázat igaz lehet. Vö. FNESz. I, 799). Ma: *Remetea Oaşului*.

Laczfalu: M-P: „*Laczfalu*, oláhul *Sisesty*. KÁZMÉR (282) 1566-tól adatolja *Laczfalwa* formában — kétségtelenül ez az elsődleges. A román *Şişeşti* hasonló névadási formát követ, de a névadó személye más: *Şiş* nemzetiségének a faluja (DOR. 370).

Láposbánya: P: „... a név eredetét a községen keresztül folyó *Lápos patakától* vehette”. Hasonlóan: FNESz. II, 15. Ma: *Băiţa*.

Lekence: P: „Lekence Községnek soha nem volt más el nevezése, és a mostani hely név volta képpen iratik, nevét vette Lechúnora nevű folyotól, melly hatarán foly”. M-P: „oláhul Likince. A FNESz. (I, 25) megerősíti a folyónévi eredetet.

Lénárdfalva: P: „*Lénárd falu* (:Recea:) nevének eredete ismeretlen, ha csak a Recea elnevezést, a falu alatt terjedő vad vizenyős térségtől nem származtatjuk, mi igen megfelel az elnevezésnek”. KÁZMÉR (282) a XV. századból adatolja, s ez a *Lénártfalva* (-falva) adatot támasztja alá. Így a román elnevezés másodlagosnak tekinthető.

Lophágy: P: „Nevét *Lophágy* (:Kutza:) a község fen állása előtt a bu helyen tartozkodo *Kutzán* nevű rablaktól kölcsönözte a nevét”. A FNESz. (II, 14) szerint a *lap* 'sík terület' + *hegy* összetételből keletkezett, míg a román név személynévi eredetű. Van népetimológiai változat is; ezt Dier Lajos a Krasznaközi járásban fekvő Sándorfalu plébánosa írja le: „Feltűnő, hogy a parochiám területén, melly leginkább őket (ti. Drágffy Sándort és fiát, Mihályt M. L.) uralta a helynevek mind lopást rablást tételeznek fel. Így *Lophágy* hol a lopott holmit letéteményezték...”.

Magyarkékes: P: „... századok előtt magyar falu volt, de miután a tatárok az országot feldúlták, az itteni lakosokat is legyilkolták, ezen falu üresen maradt, — úgy aztán egy helységből is, másból is oláhok telepedtek le, és a falut *Ungurás*nak nevezték”. Aztán: „Nevezetét ezen község a volt magyar lakosoktól és a keresztül folyó *Kékes* vizétől veszi”. Vö. FNESz. II, 72.

Mezőaranyos: P: „*Mező Aranyos* nevezetik a községen keresztül folyó *Ariesél* nevű patakról, melly Magyar Lápos vidékén fekvő *Ariesel* gye pedure (= Erdőaranyos M. L.) nevű községtől veszi folyását 's ezen Község *Aries* gye *kimp* nevezetik, mert sík mezőn fekszik...” Cs. I, 548, 550. Közép-Szolnokból hozza, ekkor (1405) két helység volt: *Felsew* és also *Aranyus*. S vár is volt itt. Kétségtelenül a folyónév a meghatározó, de hogy a helység közvetlenül a víztől vagy közvetve a vártól kapta az elnevezést, nem lehet tudni. 1864-ben a közöltek szerint az *Aranyos* név már nem él, hanem csak a belőle származó *Ariesel*.

Misztmogorós: M-P: „Ezen helység Kővár vidékéhez tartozván *Misztótfalu* Várostól csupán a *Miszt* pataka által választatik, a Magyar Ország gyűléss rendeletéből, és Erdély részről kiküldött vegyes országos Bizottság folyó század elein szakasztatott Szatmar Vármegyéjéhez. 1490: *mogyaros* (Cs. I, 481). Mai neve: *Tăuți-Măgherauș* magyar mintát követ (*Tótmogorós*).

Misztótfalu: M-P: „*Misztótfalu* Mező Városa nevét a *Miszt* pataktól kölcsönözte, mely a Lápossal itt öszve foly”. Magyarázataát ld. FNESz. (II, 149). Ma: *Tăuți de Jos*.

Mogyorós: (Nagy-, Kis-): M-P: Bujánháza a.: „oláhuł *Grozován mogyoros*”. SZIRMAY (II, 330) valamivel többet tud: „Nagy és Kis-*Mogyorós*, Oláhuł *Grozovány-Mojoros*, keresztül foly rajtok a' *Mogyorós* pataka, mellytől vették nevezeteket. A román elnevezésre vö. DOR. 288–9: *groază* a.

Monostor: P: „A Községnek neve *Monostor*, román nyelven *Menestur*, nevét vette, mivel hallomásunk szerént egy kapolna létezett mely román nyelven *Menestir* 's módosított *Monostor* ...” Ezek szerint párhuzamos névadás ter-

méke. Trianon után a *Merisor* 'almafácska' nevet kapta hatósági úton (FNESz. II, 501–2).

Mózesfalu: P: „(nevét) onan nyerte-, hegy ezen heljen ez előtt mint egy 90. vagy 100. évvel egy *Mais* nevű embere telepedett le s innen neveztetik a község *mozes falunak*, ezt ugyan semi írásbeli okmányal igazolni nem lehet mert nintsen, hanem az igaz hogy ezen község lakosai egy nehányat kivéve még mais mind *Mais* néven neveztetnek...” Az ekkori főbíró is Mais Vaszil. M-P: „Mely alig van százötven éves és új telepítésnél gyarmat.” SZIRMAY (II, 334) konkrétabb adatokkal szolgál: „*Móses* nevű Bikszádi lakós kezdett itt elébb irtani, és idetelepedvén maga fiaiból, unokáiból falút szaporított.” KÁZMÉR (283) csak 1808-tól tudja adatolni: *Mojszén*. Kétségtelenül a magyar *Mózesfalu* másodlagos a román *Moișești*-hez viszonyítva.

Nagybánya: M-P: „Nevezetei *Asszonypatakának* (Rivuli Dominarum, Civitas de Rivulo Dominarum, Rivulus, Rivulinum). I-ső Károly 1329-ki — I-ső Lajos 1347-ki úgy 1376. 1492. és 1503-ki okiratokban neveztetik. Később a Kereszthe-gyi Nagy veremnek neveztetett bányáról *Nagy bányának* is neveztetett, kapta a mai nevét. *Nagybánya* névvel 1508-k évtől hívatik.” Vö. FNESz. II. 174. Ma: *Baia Mare*.

Nagysikárló: P: „...emlékeztetik anyiból, hogy a nép egy másnak beszélték, hogy *Nagy* és *Kis sikálló* egy község volt — 's az tatár futáskor el oszlottak es töb része a bérceken telepedtek meg, 's úgy ezt el nevezték *N. sikállónak* a mí pedig a helyén maradt *Kis sikállónak* nevezték... Továbbá: „A Község el neveztetett *Nagy Sikállónak* mert eleintén sikkon állot, de jelenleg fel költözött a bércek közt de az neve meg maradt *Sikálló*”. A FNESz. (II, 209) a *sikárlófi* 'zsurló' szóból vezeti le. Ma *Cicirlău*.

Nyégrefalu: P: „...a község el nevezése történelmi (: historiai:) uton, mint erdős helyesn fekvő egy meg telepedett barna szén égető egyéntől vette nevét”. És: SZIRMAY (II, 353): „*Nyégrefalú* Oláh helység, Felső-Bányán felül a' Fekete hegy oldalába.” Mindkettő a 'fekete' jellentésű szóra gondolt, de mind a magyar (*Nyégrefalu*), mind a román (*Negrești*) egyértelművé teszi a személynévi eredetet (FNESz. II, 252).

Oláhkékes: P: „...most csupa oláhság lakja. E falu a keresztül folyó pataktól veszi nevezetét”. A román *Chechiș* a magyarból való.

Oroszfalu: P: „... oláhuł *Rusz* oláh falu Szatmár megyében közzel Nagyba-nyához — század előtt oroszok lakták”. Már hamarabb is, vö. Cs. I, 482: *Orozfalwa* 1411, 1491). Mivel a Krasznaközi járásban is volt egy azonos nevű helység, megkülönböztetésül a *Kékes-* előtagot kapta (Mező, 109). Román nevének jelentése: 'oroszkok'.

Patóháza: P: „Neve eredetét vette a hajdani nemes *Pato* Családtól”. A személynévi eredetet a FNESz. is alátámasztja (II, 352). Ma: *Potu*.

Pusztatelek: P: „...elnevezését a' *Puszt*a irtásoktól vette”. Ez nagyjából igaz is lehet. Román nevét: *Bonteni* a DOR. (209) a magyar *bontó*, illetve az orosz *bunt* „lázasadás” szavakból vezeti le. Legfeljebb a névadás indítéka nem világos előttünk.

*Rák*sa: P: „*Komját Rák*sa, mely nevét vette a *Komját* pataktól, melyben sok Rák szokott lenni...” A FNESz. (II, 399) is a *Rák*os víznévből vezeti le.

*Rózsaparl*ag: P: „Neve eredete onnan véleményeztetik, minthogy régi monda szerint ott, a' hol jelenleg a' község ál, egy parlagon lévő terület állott elhagyottan, tövisek — illetőleg vad rózsákkal tele”. — SZIRMAY (II, 326): „*Ró'sa* elő nevét *Parlaghy Ró'si* leányzótól vette, kinek Ferencz nevű attyának Váradon Zápolya János parantsolatjából feje vétetvén, bánattyába hajadon korában megholt”. A FNESz. (II, 427) véleménye az utótaggal kapcsolatban megegyezik a leírtakkal (beleértve a román *Prilog*-ot is), az előtag magyarázatok is gondolt mind köznévi, mind a tulajdonnév eredeztetésre.

Sándorfalu: SZIRMAY (II, 351) „*Sándorfalú*, Oláhul *Sandrest*”. A Krasznaközi járásbeli Sándorfalutól hogy megkülönböztessék, a Felső- előtagot kapta. Ma: *Şindreşti* — a magyar alak megfelelője.

Sárköz: P: „...nevét vette a *Sár Eger* és *Rák*sa *Eger* között való fekvésétől...” FNESz. (II, 452) is alátámasztja. M: *Livada*.

*Sárközúj*lak: eredetét nem magyarázták. Ma: *Livada Mică*.

Sebespatak: P (1864): „...ezen községet nevezik *Sebes patak*nak mivel a bérczről a községben keresztül foly sebesen egy Patak”, (1865): „...ezen domb (ti. Vorvu Izbáknyukuluj M.L.) alatt jön egy *Sebes patak* mely után a Kozség is veszi eredeti nevét”. A falu víznévi eredete kétségtelen. A román *Şeşişa* a magyarból való.

Sürgyefalu: M-P: „oláhul *Surgyesty*”. Mind a magyar, mind a román név személynévi eredetű, bár a magyar látszik elsődlegesnek. Vö. FNESz. I, 372. 1890-ben a nevét *Dióshalom*ra változtatták (MEZŐ, 110).

Szamostelek: P: „... nevét hihetőleg telepítvény — vagy szamos vagy *szamos telep* névtől veszi”. A FNESz. (II, 521) ez pontosabban adja elő. Ma: *Someşeni*.

Szentmárton: P: „A név eredetéről, értelméről nem lehet tudni egyebet, mint hogy ez a hely a Bathuz nemzetség idejében sőt a Kaki Kunok életében is sért-hetetlen szent hely volt, a honnan Szent-Mártonnak neveztetett”. Csak éppen a lényeg maradt ki belőle, ezt ld. FNESz. I, 670). Ma *Mărtineşti*.

Szinyérváralja: M-P: „*Várallyán*ak a felette lévő vártól, *Szinyér*nek pedig a keresztül folyó *Szinyér* patakától neveztetik”. Vö. FNESz. II, 583. Ma: *Seini*.

Tartóc: M-P: „A Magura nevű meredek oldalba épült: nehéz levén a hozzá járulás, a *tartó*z ki tételből vehette nevezetét”. Onnan bizony nem, hanem az eredetibb *Tarsolc* (románul: *Tîrsolţ*) személynévi eredetű (FNESz. II, 623).

Terep: P: sem az 1864-es, sem az 1865-ös leírásban nincs magyarázat, M-P-nél is csak ennyi: „A' *Terep* folyó alatta foly...” A FNESz. a puszt

mélynévi eredetet valószínűsíténé, de azt hiszem, hogy a víznév — mint más esetekben is — lehetett a meghatározó.

Tőkés: M-P: „*Tőkés* helység. Oláhul *Grosch*.” Mivel *Thukes* formában 1411-ben (Cs. I, 487) előfordul a román *Groși*-t tükörfordításnak kell tekintenünk.

Turvékonya: P: „... Román nyelven *Torú*-nak neveztetik, onnan hogy a Tur vize pataka a községen végig foly...” Csak egy magyarázat, a másikat ld. FNESz. II, 690.

Udvári: P: „Ugy látszik hogy nevét vala mely nagyobb szerü udvartól vehette, mely első letelepedett a község mostani területén 's a körül terjedhetett el”. — Vö. FNESz. II, 534. Ma: *Odoreu*.

MIZSER LAJOS

